

PESAH 5766

Pesahim, vorbește de patru forme de mântuire, formulate în cele cinci expresii ce sunt întrebuințate în *Biblie*. În adevăr, o ochire filosofică asupra istoriei evreilor ne arată, în diferite epoci, felurite moduri de mântuire. Din Egipt au „ieșit” evreii; prin această „Hatzaha” evreii au trecut din starea de sclavie într-o stare de libertate, dar numai sub formă politică-socială; în cugetul și firea lor au rămas încă mult timp sclavii prejudecăților egiptene, robii păgânismului spiritual. Din robia babiloniană ei „au fost salvați” prin spiritul religios și moral al conducătorilor lor. Ei au devenit, ca prin minune, adevărați monoteiști, dar numai o parte dintre ei s-a ridicat la înălțimea unui patriotism adevărat.

Secolele ce s-au scurs au găsit, de multe ori, poporul evreu în grele situații, în momente istorice dureroase, dar a fost mântuit prin sabia eroilor și luminile învățătorilor.

„Gheula”, această mântuire, a fost precară, unilaterala, uneori religioasă, alteori politică sau culturală. Și în Diaspora, de câte ori strămoșii noștri s-au găsit în primejdie, grație evenimentelor din afară, și mai ales, mulțumită evoluției dinăuntru, au putut „evita dezastrul dispariției din istoria omenirii”. Adevărata formă a mântuirii este aceea compusă din momente spirituale și practice bazate pe o înălțare sufletească, cu un caracter religios și cultural. Pe când celelalte forme ale mântuirii sunt, după *Talmud*, simbolizate în cele patru cupe întrebuințate în serile de Pesah, despre ultima formă, care e sintetică, despre care un mistic modern ar zice că e simbolizată în cupa denumită după profetul Eliahu.

Se înțelege că mulți dintre coreligionarii noștri n-au recunoscut încă adevărul unei mântuirii înzestrate cu un caracter atât spiritual, cât și practic, fiindcă munca grea, pe care evreul o depune în lupta pentru trai, îl îndepărtează de multe ori de la izvorul vieții sufletești. Este datoria noastră de a căuta un mijloc pentru a nu ne da în lături din cauza dificultăților. *Tora* ne arată calea, povestindu-ne că Dumnezeu, revelându-se lui Moise. Eroul

Sărbătoarea Pesah grăiește în limba simbolurilor, în această limbă orice expresie are multe înțelesuri și o traducere e greu de făcut. Totuși, poezia simbolurilor acestei sărbători a fost mult comentată. Astfel și cântecul simbolic: *Had gadia*, cântecul iedului, a fost mult tâlmăcit. Această poezie, care e menită să ocupe fantezia copiilor, arată cum iedul suferă, cum animalele, ființele și puterile luptă între dănele și primesc, fiecare, răsplata faptelor lor. S-a văzut în acest cântec un tablou al istoriei evreilor, al sufletului omenesc, al soartei nenorociților. Mai aproape de adevăr suntem, însă, când vedem în el, după pilda marilor comentatori, o imagine a istoriei universale, în legătură cu Israel. Egiptenii au domnit în lume și au subjugat pe Israel. Asiria a devenit însă rivala periculoasă a Egiptului, dar și ea a lovit în neamul nostru. Apoi Babilonia a stăpânit lumea, dar și Nabucodonosor ne-a arătat mânia lui sălbatică. Persia și-a dobândit hegemonia în istorie, ne-a dăruit favoarea lui Cyrus, dar, pe de altă parte, ne-a rănit de multe ori. Alexandru Macedon a învins Persia, a devenit stăpânul omenirii, dar a fost și binevoitorul evreilor. Urmașii săi, însă, au căutat să nimicească spiritul iudaismului. În

Deschidem pagina noastră de Pesah cu un cuvânt de mulțumire adresat apropiatului nostru prieten și colaborator, comentatorul iudaic ing. Baruch Tercatin. Faxul primit spre sfârșitul lunii martie a.c. ne atrăgea atenția asupra unui interesant mini-eseu al regretatului Șef Rabin al României, I.I. Niemirower z.l., „Hagada de Pesah”, text apărut acum aproape trei sferturi de veac, reeditat peste ani. Apariția „Revistei Cultului Mozaic”, în octombrie 1956, ne-a prilejuit asemenea satisfacții... Numele lui Niemirower fusese readus în memoria noastră și n-am ezitat nici un moment de a insera în cele ce urmează revelatoarele sale „Reflecții de Pesah” (din vol. „Iudaismul”, apărut la Editura Hasefer, 2006), însoțite de emoționanta rememorare „Had Gadia”, îndemn peren la salvarea iedului și a nevinovăției pe care o evocă într-o lume a atâtor recrudescențe ale xenofobiei și antisemitismului. (D.D.)

IACOB ITHAC NIEMIROWER

Reflecții de Pesah

Exodul evreilor din Egipt preocupă pe evrei în mod extraordinar, deoarece ieșirea dintr-un Egipt de robie e adesea la ordinea zilei în istoria poporului evreu. Rabinul lohanan bar Napacha, în *Talmudul palestinian*, tratatul

sărbătorii de Pesah a pomenit numele patriarhilor Avraam, Isaac și Iacob (*Exodul*, 1, 6 V.3), arătând, prin aceasta, că fundamentul adevărului iudaic este iubirea neamului și a tradiției înrădăcinate în viața patriarhală.

Marele comentator Rași adaugă la pasajul biblic, ca explicație, că cei trei strămoși sunt patriarhii, ceea ce s-ar înțelege de la sine. Cu aceasta Rași a voit poate să ne aducă aminte că *Talmudul* a declarat că numai cei trei strămoși au dreptul la titlul de patriarhi și nu ceilalți tribuni ai triburilor; nici străbunul preoților, nici fondatorul dinastiei lui David. *Talmudul*, care a știut să prețuiască particularitatea triburilor evreiești, și, desigur, n-a voit ca un trib să-și jertfească menirea sa istorică, a proclamat pe străbunii tuturor triburilor evreiești ca patriarhi, învățându-ne astfel că atât unitatea neamului evreiesc, cât și păstrarea intactă a individualității tuturor grupurilor istorice e un drept sacru pentru toți.

Știința cunoaște trei feluri de unități: o unitate *mecanică*, în care părțile sunt una lângă alta, menținându-se prin ajutorul unei forțe exterioare; unitatea *chimică*, care este o unire a unor elemente ce trec unul în altul,

transformându-se într-un element nou, și unitatea *organică*, care lasă părților natura lor specială, formând un tot armonios. În ce ne privește pe noi, evreii, nu e destul să fim o unitate *mecanică*, care se menține prin o putere externă, care e ura dușmanilor, nu e destul să stăm unul lângă altul, fără să simțim, unul pentru altul; nu putem tinde la o simplă contopire *chimică*, prin care imaginea atât de variată a vieții noastre ar pierde din bogatul colorit. Idealul nostru trebuie să fie o unitate *organică*, cu variație în culori, cu o diferențiere istorică, purtând, totuși, pecetea spiritului unei iubiri care înfrățește. Trebuie să ne amintim că cei trei patriarhi, atât de diferiți în concepția lor despre viață, sunt aștrii care luminează același firmament al întregului iudaism. Pe această cale putem ajunge la o adevărată mântuire.

Un mântuitor științific al iudaismului a putut fi Moșe ben Maimon, care este născut în ajun de Pesah, fiindcă Maimonide a unit în spiritul său universal întregul iudaism cu toate manifestările lui. Acest „învățător al celor rătăciți” trebuie să ne fie călăuză, pentru a realiza visul profetic al unei mântuirii sufletești.

Dacă Rabinul Iosif Caro, care a murit la 13 Nisan, a căutat să ridice un templu iudaismului religios în opera sa *Șulhan Aruh*, el a visat în mod cabalistic spiritul *Mišnei*, adică spiritul învățaturii noastre, care l-a înzestrat cu puterea măiestriei.

Spiritul iudaismului să fie și conducătorul nostru!

(*Scieri complete*, vol. IV, pag. 139-141)

„HAD GADIA”

urmă, Roma a dobândit sceptra lumii și cât am suferit noi cruzimea ei se știe. Alte state s-au format, în care evreii au găsit la început

un adăpost plăcut, ca în Spania, de unde au fost izgoniți fără milă. Și această schimbare în conducerea lumii și consecințele ei cu privire la evrei le putem urmări până în zilele noastre. După cum în cântecul *Had gadia* numai Dumnezeu va termina această luptă nimicind pe îngerul morții, tot așa numai de la Dumnezeu, care e expresia cea mai înaltă a puterii și în același timp a dreptății, putem aștepta victoria idealismului. E caracteristic un punct din această poezie. Mulți s-au mirat de ce toți factorii sunt pedepsiți, deoarece numai primul animal, acela care a mâncat iedul, a păcătuit, pe când ceilalți au îndeplinit rolul de judecători și de executori ai pedepselor meritate. Adevărul însă este că toți aceia care au desfășurat puterea lor și au lovit în alții n-au ținut să judece, ci au fost fericiți de a găsi un pretext, un motiv pentru faptele lor, bătând apoi și pe cei nevinovați, pedepsind pe cei vinovați mult mai mult decât meritau.

(*Scieri complete*, vol. IV, pag. 154-155)

Had Gadia, de Jacob Steinhart (1923)

Urmare din pag. 1

Marele Rabin MENACHEM HACOHEN

Sărbătoarea de Pesah - sărbătoarea eliberării și a libertății - e considerată cea mai importantă dintre sărbătorile evreiești. Este sărbătoarea specială în care organizăm *Leil Seder* (seară de ordine) și [citim] *Hagada* (de la verbul „a spune”). În timpurile vechi nu exista *Hagada șel Pesah*, scrisă într-o ordine stabilă, ci era transmisă oral de la părinți la fii - generație după generație. Numai în timpurile „Marelui Kneset” înțelepții au considerat necesar să aștearnă totul în scris. Acesta a fost primul nucleu de *Hagada șel Pesah*, scrisă și organizată. Cu timpul, au fost adăugate capitole din *Tora*, din *Talmud*, legende, capitole de rugăciune și poezii, până a ajuns

Libertate pentru Israel și Umanitate

Hagada pe care o folosim astăzi. Mult mai târziu, fiecare comunitate și-a adăugat cântece și poezii, elogiind sărbătoarea menită să-i atragă pe copii, ca să nu adoarmă în timpul Sederului. De-a lungul generațiilor, s-au adăugat multe și semnificative explicații (de exemplu, cum am primit *Tora*). În ultimii ani la *Hagada* au fost adăugate explicații istorice, geografice și arheologice.

Hagada șel Pesah este cea mai răspândită carte în ivrit, cea mai mult tradusă și cea mai mult desenată.

Înțelepții noștri au dat o mare importanță poruncii: „*Vehigadta lebinha*” („Și ai spus fiului tău”). Au văzut prin ea nu numai o explicație a sărbătorii, ci și un principiu foarte valoros: educația copiilor, generație după generație, și predarea valorilor fundamentale ale poporului evreu, eliberarea și formarea lui ca popor pe baze de valori sociale și morale.

Vă urez o sărbătoare a libertății fericite și cașer.

Urmare din pag. 1

Deputat dr. AUREL VAINER, președintele F.C.E.R.

Tradiționalele întrebări „Ma niștana?” - „Prin ce se deosebește?” - acest Pesah 5766 de alte celebrări de Pesah îi dă răspunsul viața noastră comunitară, mai intensă, mai diversificată, în pas cu transformările petrecute în societatea românească. Suntem o comunitate care își manifestă, cu pregnanță, atașamentul față de țara în care ne-am născut, ne-am format și muncim, contribuind în continuare la progresul și prosperitatea ei, susținând-o activ în demersurile sale de integrare în Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007.

Strâns uniți, vom reuși să depășim și manifestările xenofobe, negaționiste, antisemite, în felurite înfățișări, care nu pot să ne diminueze încrederea în buna conviețuire interetnică, în speranța de mai bine a unei etnii, a unui popor care a înscris în fruntea imnului său național cuvântul SPERANȚĂ - HATICVA.

Rămânând aceiași fii devotați României, țară în care trăim de peste șase secole, purtăm, totodată, în suflete, dragostea pentru poporul lui Israel, dorind Israelului, ca și lumii întregi, cu prilejul sărbătorii de Pesah 5766, pace, bunăstare, depășirea tuturor dificultăților. Împărtășind credința în valorile democrației, nădăjduim, totodată, că dialogul, înțelepciunea și pacea vor prevala în fața violenței și urii, pretutindeni în lume. În pofida numărului mic de membri, suntem o comunitate deosebit de activă, de o impresionantă vitalitate, cu o puternică voință de afirmare identitară.

În numele conducerii Federației Comunităților Evreiești din România și al meu personal, vă doresc din tot sufletul „HAG PESAH SAMEAH!” Să răspundem, ca în fiecare an, la cerințele frumoasei noastre tradiții multimilenare, cu tot ceea ce este specific, în cadrul serilor de Seder și pe tot parcursul sărbătorii libertății și a renașterii poporului evreu.

„Hag Pesah Sameah!”